

הפורום
הציבורי
כפרי הנוער
והפנימיות בישראל

כפרי הנוער והפנימיות פותחים את השערים

דר' רונית דוידוביץ-מרטון
אדר' ליהי עין גדי דוידוביץ
מיכל רובין

נובמבר 2014

PeriDavidovich
architects

ד.מ.ר. D.M.R.

הפנימיות וכפרי הנוער בישראל כיום צורך לבצע | הזדמנות לחדש

כפר הילדים והנוער ויצו קנדה הדסים

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

יותר ממיטה לישון בה

ממשלת ישראל משקיעה מיליונים בשיפוץ מגורי החניכים בפנימיות ובכפרי נוער בישראל • כבר שופצו כבר הנוער "ויצו הדסים" שבשרון וכפר הנוער "תו"ם" שבעמק חפר

← לראשונה, מאז קום המדינה, נכללו כפרי הנוער והפנימיות בתוכנית שיפוץ ממשלתית. בין המוסדות החינוכיים שפתחו את שנת הלימודים עם חדרים משודרגים נמצאים כפר הנוער "ויצו הדסים" שבשרון וכפר הנוער "תו"ם" שבעמק חפר. כפרי הנוער "נווה הרסה" שבתל יצחק (הסמוך לאבן יהודה), "מבואות ים" והרסה נעורים" הם הנאים בתור לשיפוץ.

אחד החדרים המשופצים. צילום: אבידן שקולניק

את התוכנית הכוללת לשיפוץ מגורי החניכים בפנימיות ובכפרי הנוער בישראל, השיק ערב יום הכיפורים שר החינוך, שי פירון, בכפר הנוער "רמת הרסה סאלר" בקריית טבעון. על פי התוכנית צפויים כ-130 מבני פנימייה כ-42 כפרי נוער לעבור שיפוץ, מתוכם יעברו כ-40 מבנים שיפוץ כבר השנה. התוכנית מלווה על ידי אדריכל, המעצב את חדר החניכים בקו חדשני, בשימת דגש על יצירה של אווירה חמה, ביתית, שייכות והעצמה. כסך הכל כ-6,000 תלמידי הפנימיות וכפרי הנוער צפויים ליהנות בשנים הבאות מחדרי מגורים חדשים.

השיפוץ בפנימיות כולל: שיפוץ הפנים והחיצון של מבנה החניכים, חדר שינה, מקלחות, שירותים ומעורון החניכים. כמו-כן, כולל השיפוץ תוספת של ריהוט ומצעים חדשים. לצד ההשקעה בחדרים ובריהוט החריש הושם דגש גם על תאורה מתאימה וגינות נוי. תוכנית השיפוץ תושלם במלואה בכלל כפרי הנוער באופן הדרגתי לאורך ארבע השנים הקרובות. השנה, תשע"ה, הוקצו לטובת התוכנית כ-35 מיליון שקלים. לאורך ארבע

השנים הבאות יושקעו כ-175 מיליון שקל. השיפוץ בכפר הנוער "תו"ם" בו לומדים 220 נערים בתנאי פנימייה, נעשו בעלות 1.5 מיליון שקלים. הפנימייה עדיין בתהליך שיפוץ סיסטמי בעוד חודש, אך כמה מהחדרים כבר אוכלסו. השיפוץ מיועד לתלמידי כיתה י' ויוצד מצב ש-48 תלמידי שכבה זו ייהנו משלב א' של השיפוץ בו יתגוררו שלושה תלמידי חדר מרווח כאשר השירותים מאפשרים שימוש בו זמנית על ידי שלושת הדיירים, מאחר שהמקלחת, השירותים ופינת הכיור מופרדים האחד מן האחר בחלוקה מתואמת. השיפוץ בכפר הנוער "ויצו הדסים" כבר

עורבות

ד"ר העמותות • גיבורי הסביבה • יום מעשים טובים 2014 • ראיון מיוחד

היה כיף להכין שיעורים": משפצים את צר של ישראל

שלא שבים לביתם לאחר סיום יום הלימודים אלא ממשיכים לילה הם שייכים - אלו הם תלמידי הפנימיות וכפרי הנוער החליט משרד החינוך להשקיע בהם והגה תכנית שיפוץ בישראל - "מגיע להם לחיות במקום שבאמת ניתן לקרוא לו חינוך"

15:16, 01.10.14

33

תקופה לא קלה בחיי בני המער והורים - מצד אחד, הם רוצים להיות שני, הם חיים בקבוצות, מעצבים את אישיותם על פי המשוב שהם רבים אותם - אלה שבגילאים שלהם - ומתעלמים לרוב מהמבוגרים. זער מאפשרים לבני המער להשתלב ולהיות חלק מקבוצה הומגנית רבות, להתפתח לא רק דר החברה הסובבת אלא גם מתוך מציאות אחרות כחלק מהחיים מקבוצה שיש לה חובות יומיומיות.

כפרי נוער, בהם מתגוררים 6,000 תלמידים, מגוון המורכב בתי הספר, בני מער משפחות קשות יום ותלמידים שבחרו באורח חיים לייחודיות של מגמות הלימוד, כגון: טאטרון, מוזיקה, עבודה לבעלי חיים, מקצועות טכנולוגיים ועוד.

מיות וכפרי המער ממצב תחזוקתי רעוע ותלמידים רבים נאלצו לשמן הסתם גם השפיע על חייהם - הן באופן אישי והן מבחינת מזונם כדי ללמוד, כל שכן כדי לחיות בו.

משרד החינוך, קרן ויינברג והפורום הציבורי, שאיפשר לנו לסיים את השיפוץ ברמה גבוהה לטובת חניכי הפנימייה. אנו מאמינים שסייבה לימודית וחינוכית תורמת משמעותית לתחושת הביתיות ולמוטיבציה של החניכים, דבר המשתלב עם המוטו שלנו 'באת להרשים, באת הביתה'. אנו מצפים להמשך המהלך ולשיפוץ מבנים נוספים.

ב"ויצו הדסים", הממוקם על יד אבן יהודה, מתחנכים כ-1,600 תלמידים, מתוכם כ-240 בתנאי פנימייה. חניכי הפנימייה מגיעים מהפרפריה. יש בהם עולים ובני עולים, וילדים המגיעים מרקע של מצוקה משפחתית ולימודית, המעוניינים להתפתח בסביבה תומכת. הכפר, מהווה עבורם סביבה חמה, מקבלת, אוהבת, מטופחת וירוקה ושואפת לבניית סביבה שתאפשר איכות חיים גבוהה שתאפשר לחניכים לממש את הפוטנציאל הגלום בהם.

"כפרי הנוער הם הבית של הילדים" אמר שר החינוך פירון. "מרובר במהלך אדיר שאינו רק חיצוני, אלא מהלך שמונע מתוך כבוד ואהבה לילדים ולנוער. מגיע להם לחיות במקום שניתן לקרוא לו בית, מקום שמאפשר להם לבטא כישורים אישיים ומעניק להם את ההזדמנות לממש את הפוטנציאל האישי הגלום בהם".

ראש המינהל לחינוך התיישבותי, פנימייתי ועליית הנוער במשרד החינוך, ר"ד בני פישר, אמר, כי "מרובר במהפכה בכפרי הנוער. הושקעו משאבים רבים בשיפוץ מתוך תפיסה שסייבה תלמידיה משפיעה על איכות הלימודים".

תובנה

היבטים
חברתיים

מהלך
פיזי

ביטוי חינוכי, חברתי, טכנולוגי, פיזי

תכנון רגיש חברה וסביבה

מחייב בכל קנה מידה...

תכנון רגיש חברה וסביבה

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

תכנון רגיש חברה וסביבה מחייב בכל קנה מידה...

הקצאות קרקע לצרכי ציבור
- מכסות עדכניות
(מנהל התכנון משרד הפנים)

בחינת היבטים חברתיים
בתוכניות מתאר
(משרד הרווחה)

תכנון רגיש חברה וסביבה מחייב בכל קנה מידה...

הקצאות קרקע לצרכי ציבור
- מכסות עדכניות
(מנהל התכנון משרד הפנים)

תכנית אב אזורית
לשירותים חברתיים
(מ.א הגליל העליון)

בחירת היבטים חברתיים
בתוכניות מתאר
(משרד הרווחה)

שיפוץ חצר בי"ס פרנקל
בירושלים כולל שיתוף ציבור
(עיריית ירושלים)

תכנון רגיש חברה וסביבה מחייב בכל קנה מידה...

דוגמא: הארלם

דוגמא / הארלם

ילדים
ונוער
בסיכון

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

דוגמא / הארלם

בית ספר

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

הארלם / דוגמא

הלוגו

המרחב הציבורי

כלים

עקרונות

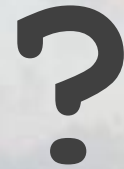
אפיון

הזדמנות

ונחזור אלינו... הפנימיות וכפרי הנוער בישראל

כלים

עקרונות

אפיון <

הזדמנות

קהילות מגודרות / GATED COMMUNITY

מגורים וחינוך / שערים נשלטים לחלוטין / היקף סגור של חומות וגדרות

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

מובלעת מרחבית

אחר מרוחק ונחבא / לקהילה מסוימת /
 מיועד למישהו אחר / נוכח נפקד /
 חבוי / מרתיע...

כפר הנוער יוהנה ז'בוטינסקי
 באר יעקב

כפר הנוער גן ונוף,
 פתח תקוה

כפר הנוער בן שמן
 מחלף בן שמן

פנימ
עיר
צפופות
אינטנסיביות

פנימיות

כפר
אתוס
ציונות
חקלאות
מרחבים

כפרי נוער

האם יש -

סטנדרטים?

מעבדות / משקים / סדנאות

עדכון, שיפור, שינוי? בתי מגורים

התרחשויות בין היעודים והשימושים?

מתקני ספורט ותרבות

הבחנה בין מרחבים פרטיים (לקהל הליבה) /
סמי ציבוריים / ציבוריים (לקהל חיצוני)?

כיתות לימוד

מרחבים חד שימושיים /
רב שימושיים?

מפת כפר הנוער עיינות, אדר' ריכארד קאופמן

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

הזדמנות למהלך כולל

ממחבוא - לנראות

מלבד - לביחד

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

תכנון רגיש חברה וסביבה

ערכים / הקשריות / רב תחומיות

תפיסה מנחה

תכנון רגיש חברה וסביבה

ערכים / הקשריות / רב תחומיות

תפיסה מנחה

שיתוף, מפגשים ואקטיביזם

עידוד יזמות, מעורבות, התארגנות עצמית
והשתתפות מן השטח

שיתוף

עקרונות

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

ערכים / הקשריות / רב תחומיות

תפיסה מנחה

שקיפות ונראות

מתן ביטוי עכשווי ושקוף למהלכים,
איכויות ותוצרים

שקיפות

שיתוף

עקרונות

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

ערכים / הקשריות / רב תחומיות

תפיסה מנחה

וויקיפדיה כדפוס ניהול

צומח, מתעדכן, ומתאים את עצמו
למציאות המשתנה

וויקיפדיה

שקיפות

שיתוף

עקרונות

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

ערכים / הקשריות / רב תחומיות

תפיסה מנחה

רשתות פתוחות

שילוב רשתות במבנים לינאריים, זרימה, פתיחות, נגישות קצוות פתוחים, יוצאים מ'מילכוד הרצף'

רשתות

וויקיפדיה

שקיפות

שיתוף

עקרונות

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

תכנון רגיש חברה וסביבה

ערכים / הקשריות / רב תחומיות

תפיסה מנחה

רשתות

וויקיפדיה

שקיפות

שיתוף

עקרונות

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

תכנון רגיש חברה וסביבה - איך?

שיתוף

עושים הכל עם אנשים

מבפנים ומבחוץ

שיתוף

שיח

דיבור

למידה

עשייה

ביצוע

יחד

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

תכנון רגיש חברה וסביבה – איך?

יתרון יחסי

שיתוף

מינוף היתרון היחסי

לומדים מה היה, מה יש
ומה יכול להיות
יתרונות יחסיים
ייחודיות
זכרון מקומי
ערך מוסף
אטרקטיבי ורלבנטי

מבנה הרפת בעיינות שבקרוב ייפתח
כמוזיאון תנועת הפועלות והחלוצות

תכנון רגיש חברה וסביבה – איך?

שיתוף יתרון יחסי ניצול הקיים

ניצול

מיטבי של הקיים

משתמשים 'גם וגם' – מגוון
קהלים – ילדים, מבוגרים, מגזר עסקי,
מגזר ציבורי, תושבי האזור שוק עובר
וכד'.

מקומות – תשתיות, חוץ, פנים, קירות
– להצגת תוצרים, להקרנות וכד'
שעות – שעות יומי, שבועי, עונתי,
שנתי ורב שנתי...

טכנולוגיות – דיגיטאלי, פרונטאלי
וכד'...

תכנון רגיש חברה וסביבה – איך?

ניצול הקיים

יתרון יחסי

שיתוף

ניצול

מיטבי של הקיים

משתמשים 'גם וגם' – מגוון
קהלים – ילדים, מבוגרים, מגזר עסקי,
מגזר ציבורי, תושבי האזור שוק עובר
וכד'.

מקומות – תשתיות, חוץ, פנים, קירות
– להצגת תוצרים, להקרנות וכד'
שעות – שעות יומי, שבועי, עונתי,
שנתי ורב שנתי...

טכנולוגיות – דיגיטאלי, פרונטאלי
וכד'...

כלים

עקרונות

אפיון

הזדמנות

כניסה לכפר הירוק, רמה"ש

חזית כניסה לבית השנטי, תל אביב

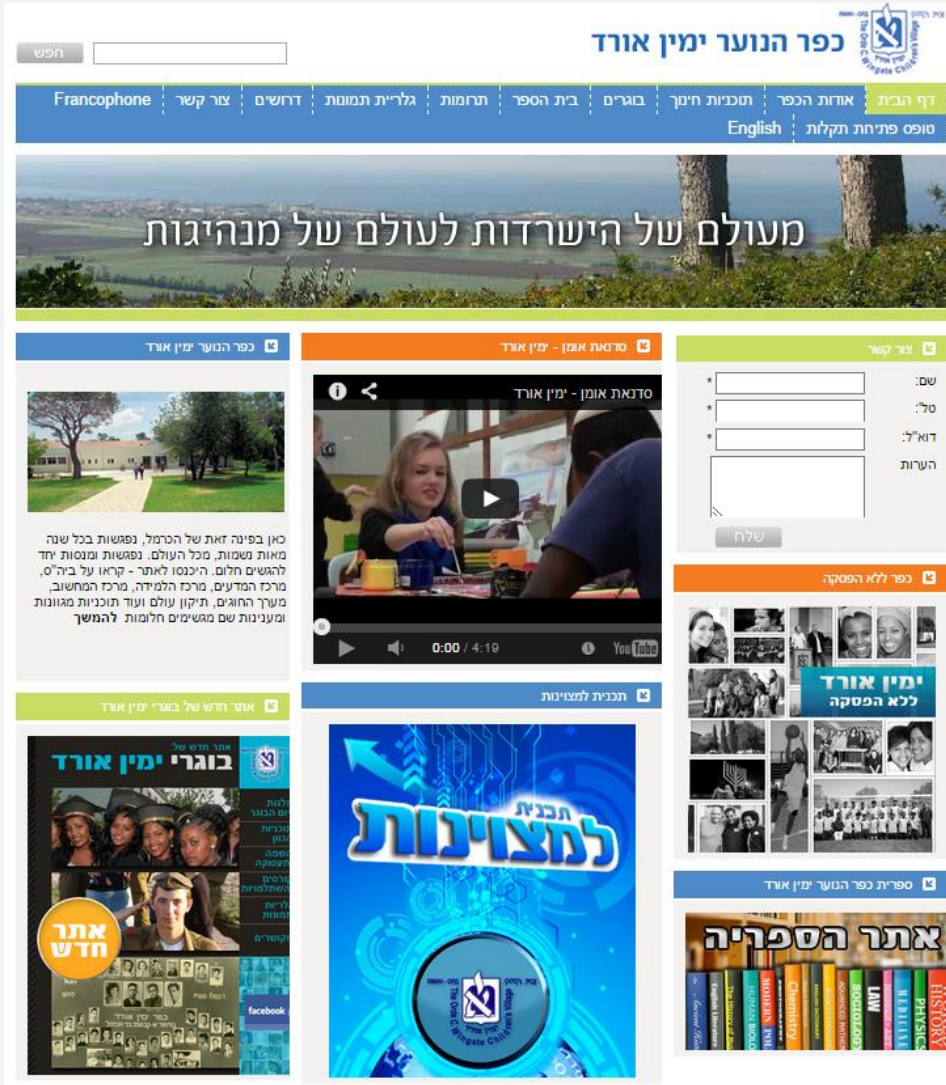
תכנון רגיש חברה וסביבה – איך?

- שיתוף
- יתרון יחסי
- ניצול הקיים
- ממשקים

ממשק וחיבורים

מה שקורה **בין** הבניינים עושה את ההבדל
 בין החדר שלי לחדרים של
 אחרים, בין הבית שלי לבין
 מבנים אחרים
הקשרים הם פועל יוצא ל
מאפייני המקום: פנימייה / כפר
 אייקון תרבותי / ערכים
 היסטוריים – 'עוד בניין'

אתר האינטרנט של כפר הנוער ימין אורד

תכנון רגיש חברה וסביבה - איך?
שיתוף יתרון יחסי ניצול הקיים ממשקים שיווק

שיווק ותדמית שמשקים את האיכות שלנו

האם המראה כלפי חוץ
מייצג
את מי ומה שאני?
אמירה.

ערכים / הקשריות / רב תחומיות

תפיסה מנחה

הזדמנות למהלך כולל

דוחף קדימה בתור

מקדם תועלות ותוצרים על הדרך

רשתות

וויקיפדיה

שקיפות

שיתוף

עקרונות

כלים

עקרונות

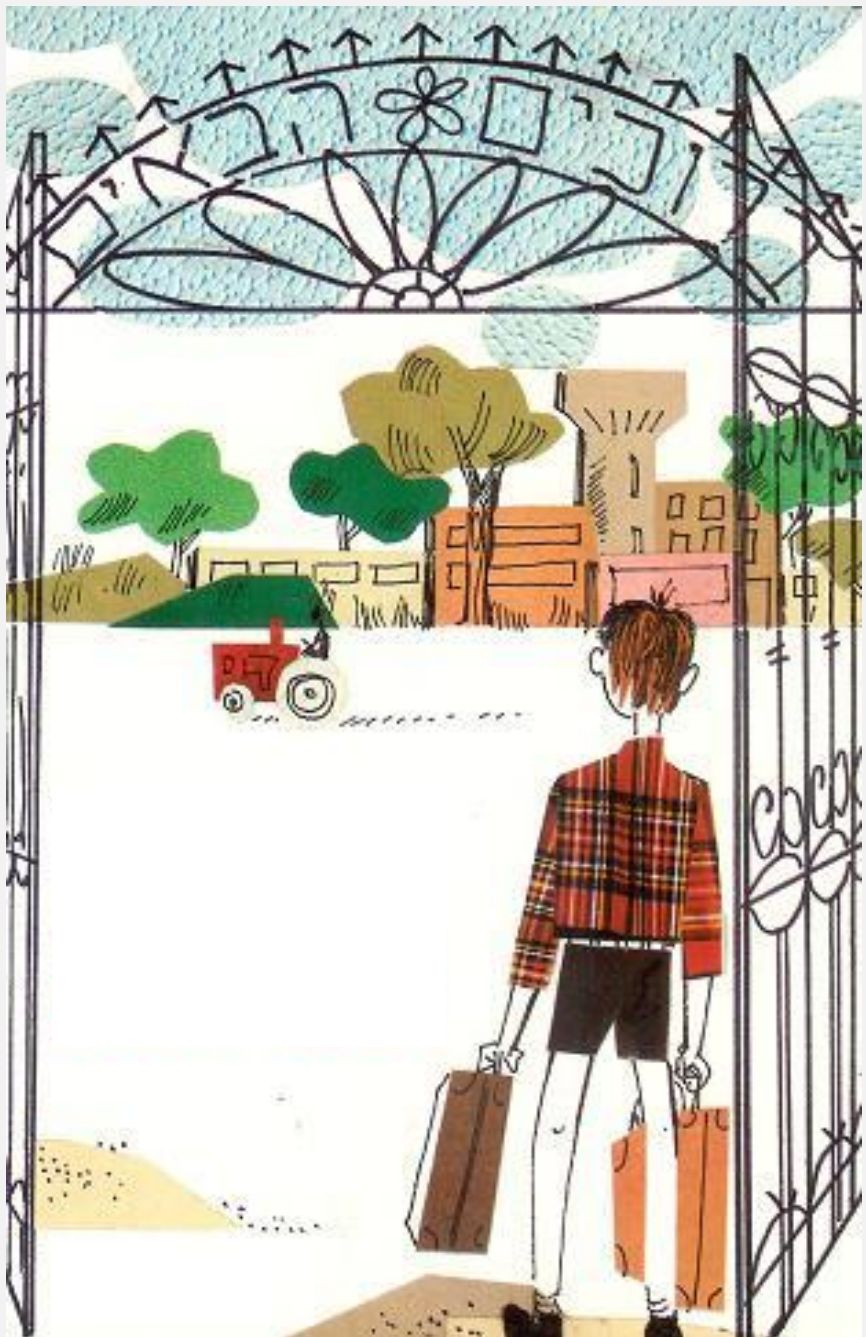

אפיון

הזדמנות

הפורום
הציבורי

כפרי הנוער
והפנימיות בישראל

תודה!

d.m.r.co.il

PeriDavidovich
architects

ד.מ.ר. D.M.R.